

Ralf Rothmann

Umriet' na jar

premedia
~

Ralf Rothmann

Umrieť na jar

*Z nemčiny preložila
Katarína Szénerová*

---

tichá voda
—súfara—

Vydanie knihy z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

Preklad tejto knihy vznikol
s príspevkom Literárneho fondu

**GOETHE
INSTITUT**

Preklad tohto diela bol podporený
grantom Goetheho inštitútu,
financovaným nemeckým
ministerstvom zahraničných vecí

Ralf Rothmann
UMRIEŤ NA JAR

Prvé vydanie
www.premedia.sk

Z nemeckého originálu *Im Frühling sterben* preložila Katarína Széherová,
verše prebásnil Milan Richter. Vyšlo v roku 2017 v edícii Tichá voda vo
vydavateľstve Premedia ako jeho 145. publikácia, info@premedia.sk
Jazyková redakcia Ľuba Nitrová, zalomenie textu Izabela Koska, tlač
Arimes, Bratislava

Copyright © Ralf Rothmann

Copyright © Suhrkamp Verlag Berlin, 2015

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

Translation © Katarína Széherová, 2017

Slovak edition © Premedia Group, s. r. o.

ISBN 978-80-8159-481-6

Otcovia
jedli trpké hrozno
a zuby synov střípli.

Ezechiel

Mlčanie, nekonečné ututľávanie, najmä čo sa týka mŕtvych, napokon vytvorilo vákuum, ktoré raz samo naplní život pravdou. – Keď som zaviedol reč na otcove husté vlasy, povedal, že to má z vojny. Vraj si každý deň vtierali do hlavy čerstvú brezovú šťavu, nič lepšie nemali. Proti všiam síce nepomohla, ale príjemne voňala. Hoci si dieťa ťažko dokáže spojiť do jedného celku brezovú šťavu a vojnu, ďalej som nevyzvedal, aj tak by som nedostal obširnejšiu odpoveď, ako neraz predtým, keď šlo o toto obdobie. Tej som sa dočkal až o niekoľko desaťročí neskôr. Držal som v ruke fotografie vojenských hrobov a všimol som si, že mnohé kríže za frontom, ak nie väčšina, boli vytesané z mladých brezových kmeňov.

Môj otec sa málokedy usmieval, napriek tomu však nepôsobil neprívetivo. Výraz jeho bledej tváre, na ktorej sa vynímali silné líčne kosti a zelené oči, podfarbovala melanchólia a únava. Dozadu sčesané, špinavoplavé vlasy, na šiji hladko vyholené, si udržiaval vo forme vlasovým krémom Brisk, bradu s jemným vrúbkom mal vždy hladkú, vznešená zmyselnosť jeho pier navidomoči znepokojovala nejednu ženu – povrávalo sa všeličo. Trošku prikrátky nos mal sotva badateľne vyhrnutý dohora, takže z profilu vyzeral mladšie, v pohľade sa mu v nenútených okamihoch zračila figliarska ľudskosť a múdra empatia. Ale svoju krásu si zrejme neuvedomoval, a keby ju aj postrehol, sám by jej asi neveril.

Všetci susedia ho mali radi, človeka vždy ochotného pomôcť; keď o ňom bola reč, často padli slová veľmi slušný človek. Kamaráti z bane ho uznanlivo volali bager a takmer nikto sa s ním nehádal. Zvyčajne chodil v kordových noha-

viciach, ktorých zamatový lesk sa vytratil pri prvom praní, a v sakách z C&A. Farby však vždy boli prvotriedne, bolo na nich poznať krátke pozastavenie pri výbere, radosť z vkusnej kombinácie. Otec si nikdy neobúval tenisky ani nevyčistené topánky, neobliekal froté ponožky ani kárované košele. Hoci jeho držanie tela trpelo ťažkou prácou dojiča a neskôr baníka, bol tým, čo sa vyskytuje nanajvýš zriedka: elegantným robotníkom.

Nemal priateľov, žiadnych ani nehľadal, zotrval celý život v mlčaní, o ktoré sa s ním nikto nechcel deliť – ani jeho žena, ktorá popíjala kávu so všetkými susedmi a v sobotu chodila tancovať bez neho. Neutíchajúca vážnosť mu navzdory ohnutému chrbtu dodávala odstrašujúcu autoritu. Jeho trudnomyselnosť nespočívala v prostej presýtenosti každodennosťou či hrdlačinou, v hneve alebo v nesplnených snoch. Nikto ho neplieskal po pleci a nehovoril mu: No tak, Walter, hlavu hore! Bola to vážnosť človeka, ktorý videl naliehavejšie veci a vedel o živote viac, ako dokázal vypovedať, a ktorý tušil, že aj keby to dokázal vyjadriť slovami, neprinieslo by mu to úľavu.

Zatemnený svojou minulosťou šliapal za každého počasia na bicykli do bane, a odhliadnuc od mnohých zranení a zlomenín, ktoré utrpel pri zosuve kamenia, nikdy nebol chorý, ba ani prechladnutý. Bezmála tridsať rokov života podzemného sekáča uhlia, nespočetné šichty a mimoriadne šichty s hydraulickým kladivom (bez akejkoľvek ochrany sluchu, ako to vtedy bolo bežné) mali za následok, že otec ohluchol a nikomu nerozumel – okrem mojej matky. Dodnes mi je záhadou, aká okolnosť mu umožnila úplne normálne sa s ňou baviť – matkina hlasová frekvencia alebo pohyb pier. Všetci ostatní, keď mu chceli niečo povedať, museli kričať a gestikulovať, lebo otec nenosil načúvací prístroj, nechcel ho nosiť, lebo údajne vydával pazvuky a mučivé pískanie. Kontakt s ot-

com bol veľmi náročný a jeho osamelosť narastala aj v rámci rodiny.

Ja som však mal vždy dojem, že v tom nespornom tichu, ktoré sa okolo neho z roka na rok zhusťovalo, nie je nešťastný. Keď ho napokon práca skosila, poslali ho do predčasného dôchodku a otec sa od hanby stal alkoholikom, nežiadal od života oveľa viac než svoje noviny a najnovší grošový román z novinového stánku o Jerry Cottonovi. Keď mu v roku 1987, to práve dovŕšil šesťdesiatku, lekári oznámili, že onedlho zomrie, ani to ním nehlo. „Rezať sa nedám,“ vyhlásil hneď na začiatku svojej choroby. Piť ani fajčiť neprestal. O čosi častejšie si pýtal svoje obľúbené jedlo, pečené zemiaky s praženicou a so špenátom, vodku si schovával pred matkou v pivnici pod uhlím. (Na stene stále visel jeho stolček na dojenie s koženou obručou a vysústruženou nohou.)

Ešte pred odchodom do penzie som mu dal pekný zápisník v nádeji, že mi doň naskicuje svoj život, za zmienku stojače epizódy z obdobia pred mojím narodením; lenže zápisník zostal prakticky prázdny. Vpísal doň iba niekoľko slov, možno hesiel, cudzo znejúcich miestnych názvov, a keď som ho po prvom prudkom krvácaní poprosil, aby mi podrobnejšie opísal aspoň jarné týždne roku 1945, unavene mávol rukou a sonórnym, sľaby z dutiny svojej hluchoty duniacim hlasom povedal: „A načo? Ešte som ti to nerozprával? Ty si spisovateľ.“ Potom sa poškrabal pod košeľou, zahľadela sa z okna a polohlasom dodal: „Dúfajme, že sa táto sračka čoskoro skončí.“

To, že nás otec nepočuje, zahalilo mlčaním aj nás; celé dni sme s matkou presedeli pri jeho smrteľnej posteli a neprehodili sme ani slovo. Izba bola do výšky hlavy vymalovaná lipovozelenou farbou a nad posteľou visela reprodukcia olejomalby Edouarda Maneta Vidiecky dom v Rueile. Ten obraz sa mi odjakživa páčil, nielen pre zdanlivo ľahké, takmer

hudobné vypracovanie a pre slnečné svetlo, ktoré ho jemne zaplavuje, hoci nikde nevidno kúsok oblohy. Okrová vila so stĺpovým portálom, obrastená stromami, kríkmi a červenými kvetmi sa vzdialene podobá panskému domu na statku v severnom Nemecku, kde sa otec začiatkom štyridsiatych rokov vyučil za dojiča. Tam sa zoznámili moji rodičia a neďaleko odtiaľ som v detstve strávil niekoľko šťastných prázdninových týždňov. Pri kanáli ešte žijú naši príbuzní.

Vidiecky dom duše, na ktorý práve dopadalo večerné slnko. Plastový rám praskal v poslednom teple a moja matka, ktorá nebola opretá o operadlo stoličky a v ohybe lakťa mala zavesenú kabelku, akoby si len odskočila na návštevu k smrti, postavila fľašu s vodou do tieňa. Mala ako vždy bezchybný účes, upravený s nadmierou laku, obuté mala semišové lodičky a oblečený tmavomodrý kostým s jemnými prúžkami, ktorý si sama ušila. Keď si tíško povzdychla, zacítil som jej z úst závan koňaku.

Za necelých osemnásť rokov v rodičovskom dome, a ani neskôr, počas zriedkavých návštev na Vianoce alebo na narodeniny, som medzi rodičmi takmer nebadal nežnosti, nijaké dotyky ani objatia, nijaký, hoci len náhodný bozk; skôr si navzájom robili stále rovnaké výčitky, týkajúce sa každodenných záležitostí, alebo spíť do nemoty rozbíjali nábytok. Ale teraz si matka nečakane pritlačila čelo k otcovmu a pohľadila po ruke čoraz zmätenejšieho muža, iba letmo, akoby sa pred synom hanbila. Otec otvoril oči.

Jeho oči, ešte stále jemne olemované vrasteným uhoľným prachom, boli už niekoľko dní nezvyčajne veľké a jasné; očné bielka sa mu trblietali ako perleť, v tmavozelenej dúhovke bolo vidieť hnedé pigmentové bodky. Chvejúc sa zdvihol prst a spýtal sa: „Počuli ste to?“

Nehľadiac na jeho hluchotu bolo úplné ticho, cez okno obrátené do kvitnúceho nemocničného parku ani z chodby

nevnikal nijaký zvuk. Bežné návštevné hodiny sa skončili, večeru dávno rozdali, riad prednedávnom odpratali, nočná sestra ukončila obchôdzku. Matka ledva badateľne pokrútila hlavou a zamrmlala: „Ach, už zas je na vojne.“

Nespýtal som sa, ako na to prišla. Výlučná intimita, ktorá v tejto istote zažiarila, ma presvedčila, že je to pravda. Otec naozaj o chvíľu vykrikol: „Tam!“ a bezmocne prenášal zrak z jedného na druhého. „Zasa! Vy to nepočujete?“ Prsty mu krúžili po hrudi, zdrapli nočnú košeľu a uhladili ju. Otec preglgol, klesol späť na podušku, otočil hlavu k stene a so zavtorenými očami povedal: „Prichádzajú čoraz bližšie, dokelu! Keby som len vedel, kam...“

V Biblii mojich rodičov, v starom vydaní s doškriabanou koženou väzbou plnou pokladničných bločkov z potravín Schätzlein niekto podčiarkol verš zo Starého zákona – nie cezruzkou, ale najskôr nechtom palca. Hoci sa táto rozpadnutá kniha už desaťročia povaluje v mojich policiach a škatuliach, vrúbok na tenkom papieri vyzerá ako čerstvo vyrytý. „Keď budeš obrábať pôdu, už ti nevydá svoju silu. Budeš sa nepokojne potulovať po zemi.“

Zvieratá sa v tme ozývali len mľaskotom prežúvajúcich čelustí a funením za mrežami válova. Kruh svetla petrolejovej lampy kde-tu zavadil o vlhký ňufák s čiernymi, znútra ružovými nozdrami, alebo vrhol tieň rohov na vápenatú stenu, kde sa najprv ostro vynímali a potom znova vybledli. Lasto-

vičie hniezda pod senníkom boli ešte opustené; v tme mňaukali neviditeľné mačiatka.

Na podlahu hlučne čľapotal ťažký prúd moču a zadnú časť budovy naplnil sladkastý pach kukurice a ďateliny. V jednomiestnych boxoch stáli brezivé kravy a veľkými očami sledovali muža v montérkach, ktorý pre ne predstavoval iba putujúci svetelný bod. Boli celkom nehybné. Až keď vošiel mladý dojič do skladu kanví, jedna takmer biela krava – na hladovej jame mala jediný fliachik – začala prenikavo bučať. Chvostom švihala do vzduchu.

„Veď sa nerozčuľuj, už aj som preč,“ zamrmlal Walter a zavrhol dvere. Okolo steny stáli zoradené kanvy s čerstvo nadojeným mliekom, bolo ich približne dva tucty. Zvonka boli matne sivé a znútra dočista vypláchnuté a vysušené, leskli sa, videl si sa v nich ako v zrkadle. Sitkové tkanivá sa váľali po zemi medzi zásterami a gumenými čižmami. Walter nazlostene mľaskol a zavesil lampu na hák. Naplnil plechovú vaňu vodou, hodil do nej za hrst hydroxidu sodného a namočil voľne utkanú bavlnu. Keď uložil do regálu zopár stolčekov na dojenie a zaskrutkoval plechovku čistiaceho piesku, otvoril dvere do dvora.

Krdeľ drozdov na lipe sa rozprchol; v panskom dome sa nesvietilo. Motte, staré psisko Thamlingovcov, spalo na schodoch. Zuholnatené nosníky veže s hodinami čneli do fialového neba, hore sa hompáľal dažďový odkvap. Rozbité okná už boli zadbenné, ale v predzáhradke ešte ležal štít s erbom statku, na ktorom bol vyobrazený čierny kôň a nad ním prekrížené kosáky. Aj portikus bol poškodený a krivý. Útok bombardovacích lietadiel odhalil, že žliabkované stĺpy podobné chrámovým sú obyčajné duté, zasadrované dosky, v ktorých žijú myši.

Walter vykročil krížom cez dvor, prešiel cez vyhňu a otvoril dvere teľatníka. Sečka na zemi sa v prudkom prievane zví-

řila. Zdvihol petrolejku a prečítal si vývesku na čiernej doske, rozhodnutie Vojenského zásobovacieho úradu. Potom pozatváral okná, zaklopal na vodnú cisternu a nazrel do válovov. Pod obrovskou slamenou strechou bolo dosť miesta pre najmenej dvesto zvierat, momentálne sa tam nachádzalo presne štyridsať čiernobielych jalovičiek tesne pred prvou rujou. Tíško zahvízdal vábivý tón, načo niektoré prišli k bránke zo širokých latiek, dali sa poškrabkať po lysine a cucali mu palec.

Odkedy sa na dvore takmer minuli prasatá, rekvirovali čoraz viac teliat. Dobrá tretina zvierat mala na slabínach kriedou nakreslený krížik. Vysypal do kamenného válova vedro s ďatelinou, zavrel za sebou dvere a prešiel cez hradskú. V starej konskej stajni hneď vedľa vjazdu do mliekárne bývali utečenci, v každom boxe jedna rodina. Vo večernom tichu sa rozliehali ženské i detské hlasy a tóny akordeónu. Hoci mali tamojší ľudia zakázané varieť, zo zamrežovaných okien stúpala dym voňajúci opraženou cibulou a horúcim lúhom.

Pod strieškou mliekárne boli natiahnuté šnúry, viseli na nich posteľné plachty a plienky. Prudký závan vetra mu zavial do tváre čosi hodvábné jemné – pančuchy studené ako ľad. Vedľa nich visela tenká vyšívaná blúzka. Tú si Elisabeth obliekla minulý víkend, ani za svet si ju nechcela vyzliecť, ani keď si hrkla borovičky. Až keď sa blúzka „zasvinila“, ako sa vyjadrila, rýchlo si ju stiahla cez hlavu a so zhnuseným výrazom namočila do umývadla. Vo svojej nahote mu pripadala ešte útlejšia, takmer detská, keby nebolo čierneho lesklého ochľpenia. Špičkami prstov hladkal vzorku blúzky. Lenže keď sa naklonil, aby blúzku ovoňal, akýsi hlas za plachtou sa spýtal: „Už je suchá?“

Pani Isbahnerová sedela na schodoch vedúcich do prípravovne krmiva a vo svetle sviečky šúpala zemiaky. Mala natiahnuté bezprsté rukavice a na sebe obdrtý kabát. Sivé vlasy

si zviazala do uzla. Mala rovnako úzke pery ako obe jej dcéry, s ktorými tu bývala, a keď si pritiahla bradu ku krku, vyklenula sa jej struma, veľký, matne lesklý hrbol posiaty metličkovitými vráskami. „Chytré skontrolujem mlieko,“ povedal Walter. „Nie je vám zima?“

Žena, ktorej na lone spala mačka, prikývla. „Je, ale zvonku ide lepší vzduch,“ zamrmlala a vykrojila zo zemiaka očká. „Tak ideš skontrolovať mlieko. Si ty ale pedant! Aké bude to tvoje mlieko? Biele alebo sivasté, možno trochu nažltnuté. Studené alebo teplé, kyslé alebo sladké. So smotanou navrchu alebo zľahka zrazené. Mlieko je mlieko už od Adama a Evy, načo ho kontrolovať.“ Hodila zemiak do hrnca a usmiala sa naňho, pričom sa jej zošuchla zubná protéza. „My nekradneme, chlapče. Poradíme si aj tak. Sme utečenci, nie zloději.“

Rozpačito zažmurkal. „To nikto netvrdí, vari áno? Lenže Thamling je ešte v Malente, preto musím urobiť večernú pochôdzku ja. Liesel je doma?“

„Lišiak starý,“ mľaskla potichu. „Zasa v Malente? Rada by som vedela, čo tam vonku vyvádza. Čo sa nezmestí do kože? Vari chodí za nejakou mladou? A žena mu leží chorá v posteli.“

Walter vytiahol kľúč. „Ale nie, šiel tam po traktor. Zobrali nám tri, a na zozname boli len dva. Musel ísť podať žiadosť.“

Pokrútila hlavou. „Bože, akoby to pomohlo... Koľko žiadostí som ja už podala, a byť nemám. Dofrasa! Nech si dá pozor, ešte si ho tam nechajú a pošlú na front. Čo raz skonfiškovali, to už nevrátia; teraz hrabú všetko. Ivan už stojí pri Odre, čochvíľa bude v Berlíne, počul si?“

„Nie,“ odvetil Walter a pošúchal si šiju. „Som dojič, o politike nič neviem. A nepriateľské vysielacie si tu nezapína nikto.“

Pani Isbahnerová prižmúrila oči. „A ty myslíš, že ja áno? Veď už aj vrabce o tom čvirikajú. Tie vtáčiky sú celé hotové

z jari. Čo sa tie v živote nalietajú! Prisdnú si ku mne a rozprávajú o našom krásnom západnom Prusku, kde bývalo najlepšie zrno. Keď si prvého napiekol chleba a uložil do dubovej truhlice, a dookola len chlieb, doska, chlieb, ku koncu mesiaca bol ešte chrumkavý, ako čerstvý.“

Walter strčil kľúč do zámky. Odkedy zbombardovali elektráreň v Neumünsteri, chladili mlieko, tvaroh a maslo ako pred sto rokmi. Výpustnými stavidlami odvádzali vodu z potoka Alte Eider do úzkej tehlovej budovy a v jej prúde ukladali kanvice a vane. Dosky zarastené machom na štíte budovy umožňovali regulovať hladinu vody v koryte. Walter ju o čosi znížil, zdvihol lampu a nazrel do maselníc. Kde-tu bola zozbieraná smotana, modrasto sa ligotalo odtučnené mlieko. Na tabuľu zavesenú na stene napísal svoje meno a presný čas a vyšiel von.

Za stromami pri hradskej vyšla veľká oranžová guľa mesiaca. Pani Isbahnerová už nesedela na schodoch. Hoci boli dvere do kuchyne otvorené, zaklopal na zárubňu. Ešte tam razilo prasacím krmivom, ktoré tu predtým varievali. Kyslastý zápach repy a zemiakových šúp cítil aj na Elisabethiných šatách. Okolo stien sčernených od plesne boli rozložené matrace a slamníky. Elisabethina matka stála pri sporáku, miešala niečo v hrnci. „Pozrime sa, čo ešte chce náš Walterko?“ podotkla bez toho, aby sa otočila.

Fajčila krátku fajku s jantárovou špičkou. Walter vkročil do miestnosti a napravil obraz nad príborníkom, anjela strážneho prevádzajúceho dve deti cez spráchnivený most.

„Chcel som len vedieť... teda...“ Preglgol. „Môžem dnes zobrať Liesel ku kanálu? Ríšsky poľnohospodársky úrad zasponzoroval sud piva a bude tam nová osemčlenná kapela. Sú v nej samí slepci a vojnoví mrzáci, ale hrajú skvele. Nuž som si myslel, že keď tak rada tancuje... Odprevadím ju domov.“

Raždie v sporáku zapraskalo a pani Isbahnerová prihodila

poleno. Potom nasypala do hrnca trošku soli. „Musíš sa jej spýtať sám, chlapče. Čoskoro bude mať sedemnášť, fajčí ako Turek a fláka sa ktovie kde; tej sa nedostanem na kobyľku.“ Zdvihla drevenú lyžicu, ochutnala polievku. „Mlátim ju ako žito, aj tak je drzá ako ploštica. No keď ju niekto nabúcha, bude skuvíňať a zas budem zlatá mamička.“ So zvrasteným obočím sa poobzerala navôkol. „Čo to bolo toť za mašťaľou, povedz. Prečo ti vyliala na nohy zabíjačkovú vodu? Veď bola horúca, nie?“

Na stôl vyskočila sivá pásikavá mačka. Walter prikývol a pomrvil prstami v čižmách. Aj keď ich mal natreté masťou, ešte ho páľili. „Bola priam vrelá... Povedala, že ma nechce. Vlastne to vravela svojim kamarátkam, Ortrud a Hedvige, len tak cez plece: Tohto nechcem. A šup na mňa celú misu! Napriek tomu, že som bol bosý, práve som šliapal mleté mäso! Thamling mal našťastie poruke obvazy.“

Pani Isbahnerová si potiahla z fajky, vyfúkla dym nosom; zrejme aby nezbadal jej úškrn. „Nuž, to ženy občas hovoria, keď majú krámy. Samo osebe to nie je zlé znamenie. Určite jej nepripadáš planý, natolko svoju dievčicu poznám. Viem predsa, s kým som ju zamiesila... Podaruj jej niečo pestré a riadne ju pri tanci vykrúť, a hneď bude ruka v rukáve.“

Odtiahla záves na príborníku, z krčaha nabrala trošku smotany a hodila do polievky; pritom rýchlo šibla pohľadom k dverám. „Čo myslíš?“ opýtala sa tíško, takmer úzkostne. „Čo nás teraz čaká? Aj vás čoskoro odvedú ako ostatných? Dofrasa, však ste ešte decká, ty aj Fiete! Figu borovú viete. Dovolím ti zbaľiť moju Elisabeth, lebo si fešák a máš poctivú tvár, a napokon jej zostane na krku kripel.“

Oči sa jej zarosili, ale Walter sa uškrnul. „Mám skoro osemnášť,“ povedal a vypál hrud'. „Ja by som im nebol nič platný, pani Isbahnerová. Už v Hitlerjugend som strieľal vedľa. Mám niečo s očami. A doma nás potrebujú, tu sme nena-

hraditeľní. Nieкто predsa musí dojiť kravy a privádzať na svet teľatá. Niet vojny bez mlieka, hovorieva Thamling.“ Pristúpil k sporáku a nazrel do hrnca – biela fazuľa. „Aj tak sa už čo nevidieť skončí,“ zašepkal. „Američania postupujú stále ďalej a Angličania sú vraj už pri holandských hraniciach. Nuž nám zostáva len dúfať, že dorazia do dediny skôr ako Rusi.“

„Aha ho,“ povedala pani Isbahnerová, opäť s úsmevom. „Kto z nás počúva nepriateľské vysielacie? Daj si pozor, chlapče, povraz upletú raz-dva.“ Pohladkala mačku po chrbte, strčila jej pod nos lyžicu. „A teraz ma nechaj pracovať. Liesel je v Kompe, aspoň si myslím. Vzal ju tam na motorke Kobluhn, ten robotník z píly. Ju aj ostatné dievky. Aký je švárny v tej uniforme! Keby sme mali také pred Gdanskom, doteraz sme mohli byť v západnom Prusku.“ Potiahla si z fajky, v ktorej tíško zapraskalo, a uprela pohľad na anjela strážneho. „Prečo vám Ríšsky poľnohospodársky úrad zasponzoroval pivo?“

Walter mykol plecami a rozlúčil sa. Rýchlo prešiel cez veľký, ihličnatými stromami potemnený park. Štrk na chodníkoch, zľahka chytený večerným prízemným mrazíkom, jemne škrípал, neďaleko sa takmer nečujne mihlo stádo srniek. Nesvietilo sa ani v zadných oknách statkárskeho domu, na terase ležala veľká kopa borovicových šišíek. Neveriacky zalomcoval kľučkou – kuchynské dvere boli zamknuté. Zdvihol lampu a cez okienko s ornamentami z matného skla nazrel dnu. Na stole stála korenička. Tíško zakľal a prešiel cez dvor.

Do komôrok dojičov v podkroví kravskej maštale sa od útoku bojových lietadiel dalo vojsť len po rebríku; rozbité zvyšky vonkajšieho schodiska sa váľali v močovke. Navrchu sa nachádzalo desať komôrok. Boli to obyčajné doskové paženia, mnohé bez dverí a len poniektoré s oknami, netopierie vikiere. Pri posteliach stáli topánky plné senného prachu, na stoličkách ležali knihy a časopisy, na stenách viseli rodinné

fotografie alebo obrázky Mariky Rökk a Magdy Schneider. Väčšina poľnohospodárskych robotníkov, ktorí tu bývali, už dávno nežila. Na jednej z károvaných podušiek ležala vojenská knižka, na druhej strieborný Stalingradský kríž. Raz ho poťažkal v rukách a neprijemne ho prekvapilo, aký je ľahký.

Hoci sa úzke komôrky vybavené posteľou, stoličkou a emailovým umývadlom nedali vykurovať, vďaka ustajneným zvieratám tam vždy bývalo teplo. Walter si stiahol montérky, otočil kohútikom a umyl sa kúskom levanduľového mydla od mamy. Potom si ohmatal bradu a líca, vložil do holiaceho strojčeka novú žiletku a ohobľoval si z rúk mozole.

Natiahol si horčicové menčestrové nohavice a vybral zo skrine čistú košeľu. Nebola vyžehlená, ale aspoň bola biela. Golier si nechal rozopnutý a navrch si navliekol hrubý modrý vlnený sveter s dvoma radmi gombíkov. Vlasy, ktoré holič v Sehenstedte nazval drôtmi, si pretrel mliečnym tukom. Ním si natrel aj čižmy a vyleštil dočista. Nakoniec vybral peniaze z plechovej pokladničky s vyrytým černochoom. Zišiel po rebríku, skôr sa šmykol po žrdi, z prázdneho býčieho boxu vytiahol bicykel a so zhasnutým svetlom zamieril ku kanálu.

Na poliach pod mesiacom, ktorý ešte celý nevyšiel, sa ako sklo ligotali špičky jarnej siatiny. Nad ňou preleteli bombardovacie lietadlá, malá eskadra sa šinula smerom na Kiel, v pilotných kabínach bolo vidieť pilotov. Na pasienku ťahajúcom sa popri ceste postávali okolo kopy sena stepné ovce s hrubou vlnou, spod ovčiarovho vozíka vybehla kólia, zostala však za priekopou. Nehlučne trielila zarovno s ním k lesu, pri každom skoku sa jej zdvihla srst', až sa rovnako ticho a hrdo zvrtila a bežala späť. Spomedzi vysokých bukov vykúkal me-

siac ešte pochmurnejšie. Na ceste praskali pod gumenými pneumatikami puzdrá bukvič.

Na Kompe vyhrávala hudba z gramofónovej platne alebo z rádia, Walter spoznal hlas Hansa Albersa. V koldokola zatmenom podniku stojacom na strmom úbočí zväčša svietilo elektrické svetlo. Hostinský a prievozník v jednej osobe Sybel Jahnsen vedel niekoľkými hmatmi prerobiť motor svojho člna na generátor. Pred štítom boli napnuté maskovacie siete, baldachýn na smrekových kmeňoch. Pod ním stál transportér značky Hanomag* a dva zaprášené mercedesy 170, na štátnej poznávacej značke mali esesácke runy. Lampy boli zastreté.

Walter oprel bicykel o príviesny vozík Kobluhnovho motocykla značky Zündapp. Prv než odtiahol dvere, ešte raz si uhladil vlasy. Tesne nad pultom so starou galeonskou figúrou – víchricou v zlatých šatách – sa valil dym. Nad vodou sa niesol spev, smiech a cengot pohárov. Fieteho priateľka Ortrud čapovala s mamou pivo. Pokynula mu na pozdrav a gestom ho pozvala do sály. Napriek potratu pred tromi týždňami vyzerala šťastne, úsmev na zľahka spotenej tvári vynikal ešte viac. Nikto si nefarbil pery tak načerveno ako ona.

„Svet sa z toho nezrúti,“ chrčal ľudový rozhlasový prijímač na stene. Pri ňom visela vlajka Ríšskeho poľnohospodárskeho úradu a na nej meč a obilný klas. Medzi hosťami stáli vojaci bez čiapok s cigaretami alebo so štamprlíkmi v rukách. Prehnane veselo a priateľsky sa bavili. Boli to vyššie hodnosti Zbraní SS v čistých poľných uniformách a vo vyleštených čižmách. Keď Walter prichádzal k dverám sály, zacítil pomádu vo vlasoch scharführera. Ľavá ruka mu visela v slučke a ľavú polovicu tváre mal znetvorenú obrovskou jazvou. Oko mu slzilo.

---

* skratka názvu strojárskej spoločnosti (Hannoversche Maschinenbau AG), vyrábajúcej okrem iného aj nákladné autá